

56

EL - VAKI'A / DOGAĐAJ
OBJAVLJENA U MEKI, IMA 96 AJETA

Prenosi Hafiz ibn Asakir od Abdullaha ibn Mes'uda, koji je, dok je bolovao bolest od koje je umro, rekao: "Cuo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., da kaže: (313) 'Ko prouči suru El-Vakia svake noći nikada neće osjetiti neimaštinu.' A Ebu-Zabje nikad je nije izostavljao." To, također, prenosi Ebu-J'ala od Ibn-Mes'uda.

A Ahmed prenosi od Džabira ibn Semure, koji kaže: (314) "Allahov Poslanik, s.a.v.s., klanjao je namaz kao što vi klanjate svaki dan, s tim da je on olakšavao - namaz mu je bio lakši nego što vi klanjate, a na sabahu bi učio suru 'El-Vaki'a' i druge sure slične njoj."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۝ لَيْسَ لَوْعِهَا كَذِبٌ ۝ خَافِضَةٌ رَافِعَةٌ ۝
 إِذَا رَجَبْتَ الْأَرْضُ رَجَبًا ۝ وَسَبَّ الْجِبَالَ سَبًّا ۝ فَكَانَتْ هَبَاءً
 مُبْتَلَاً ۝ وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ۝ فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ۝
 وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ۝ وَالسَّبِقُونَ السَّبِقُونَ ۝
 أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ۝ فِي جَنَّاتٍ النَّعِيمِ ۝

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!
"Kada se Dogadaj dogodi, /1/ događanje njegovo niko neće poricati, /2/ neke će poniziti, a neke uzvisiti; /3/ kad se Zemlja jako potrese /4/ i brda se u komadiće zdrobe, /5/ i postanu prašina razasuta, /6/ vas će tri vrste biti: /7/ oni dešnjaci - ko su dešnjaci?! /8/ i oni ljevaci - ko su ljevaci? /9/ i oni prvi - uvijek prvi! /10/ Oni će Allahu bliski biti /11/ u dženetskim baščama naslada." /12/

El - Vaki'a je jedno od imena za Sudnji dan, nazvan zbog toga što će se obistiniti njegovo postojanje i događanje, kao što kaže Uzvišeni:

"Toga će se dana Smak svijeta dogoditi." (69:15) A riječi Uzvišenog:

"Događanje njegovo niko neće poricati", tj. mora tako biti, a za njegovo pojavljivanje, kada to

bude Allah zaželio, neće biti niko ko će takvo nešto moći spriječiti, niti se usprotiviti, kao što kaže Uzvišeni:

"Odazovite se Gopodaru svome prije nego što dođe Dan koji Allah neće zaustaviti." (42:47) A riječi Uzvišenog: **"Neke će poniziti, a neke uzvisiti",** tj. spustit će narod u Džehennem, pa iako su bili velikani na dunjaluku, a druge će uzdići na najviše stepene da vječno uživaju, pa makar bili slabici na dunjaluku.

A riječi Uzvišenog: **"Kad se Zemlja jako potrese",** kao što kaže Uzvišeni:

"Kada se Zemlja najžešćim potresom svojim potrese." (99:1)

I kaže Uzvišeni: **"I brda se u komadiće zdrobe",** tj. kada se zdrobe poput mrvica, kao što kaže Uzvišeni: **"Razbacana postanu." (73:14)** A riječi Uzvišenog: **"I postanu prašina razasuta",** tj. uzvitlana prašina koja se podigne, a zatim rasprši, te od nje ne ostane ništa. Ovako smatra Alija, r.a.

A riječi Uzvišenog: **"Vas će tri vrste biti",** tj. tri grupacije.

"Oni dešnjaci - ko su dešnjaci?!" To su oni koji će biti sa desne strane Arša, a oni su izišli iz Ademove desne strane, kojima će biti date njihove knjige u desnu ruku i kao stanovnici Dženneta.

"I oni ljevaci - ko su ljevaci?!" To su oni koji će biti lijevo od Arša, a i oni su iz Ademove lijeve strane, a to su oni kojima će biti date njihove knjige u lijevu ruku, bit će uhvaćeni za nju i uvedeni u Džehennem, kao džehenemlije, da nas Allah sačuva od njihovih djela.

"I oni prvi - uvijek prvi!" To su oni koji će prvi biti pred Uzvišenim, i oni su posebni i najsretniji i bliži od onih s desne strane, a oni su među njima prvaci, to su: poslanici, vjerovjesnici, iskreni, šehidi, i oni će biti na najvišem stepenu. Pa, ko se takmiči na ovom svijetu da bi što više dobra učinio, bit će na ahiretu od onih koji su među prvima stigli do Allahove Plemenitosti, a nagrada je prema njihovim djelima. Kako posiješ, tako ćeš i požnjeti. Zbog ovoga kaže Uzvišeni:

"Oni će Allahu bliski biti u dženetskim baščama naslada", tj. to su oni najbliži brizi Uzvišenog Allaha i Njegovom zadovoljstvu - molimo Uzvišenog da nas učini od njih Svojom dobrotom i plemenitošću, amin.

+ Objavljena nakon sure "Taha". Ajeti br. 81, i 82 su medinski.

قَلِيلٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾ وَقَلِيلٌ مِّنَ الْآخِرِينَ ﴿١٤﴾ عَلَىٰ سُرْمٍ مَّوْضُونَةٍ ﴿١٥﴾ مُتَّكِبِينَ عَلَيْهَا مُتَّقِلِينَ ﴿١٦﴾ يُطُوفُ عَلَيْهَا صُفْرٌ مِّنَ الْأَبْيَانِ يَخْشَىٰ أَنْ يُصِيبَهُ يَكْفُوفٌ ﴿١٧﴾ وَأَكْوَابُ بَارِقَاتٍ مِّنَ الْأَبْيَانِ يَنْخَسِرُونَ ﴿١٨﴾ لِأَيْصَدِّعُونَ عَنْهَا وَإِلَيْهَا يَنْتَفِرُونَ ﴿١٩﴾ وَكَاهِنَةٌ مُّسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٠﴾ وَوَحُورٌ عِينٌ ﴿٢١﴾ كَأَمْثَلِ اللَّوْثِ لَوْ أَكْمُونٌ ﴿٢٢﴾ جَزَاءِ إِمَّاكَ أَوْ بَعْتِكَ ﴿٢٣﴾ لَا تَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْتِيهَا إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٤﴾

"Bit će ih mnogo iz prvih, /13/ a malo iz zadnjih, /14/ na divanima izvezenim, /15/ jedni prema drugima na njima će naslonjeni biti;/16/ služiti će ih vječno mladi mladići, /17/ sa čašama i ibricima, i peharom punim pića iz izvora tekućeg /18/ od koga ih glava neće boljeti i zbog koga neće pamet izgubiti", /19/ "i voćem koje će sami birati, /20/ i mesom ptičijim kakvo budu željeli. /21/ U njima će biti i hurije očiju krupnih, /22/ slične biseru u školjkama skrivenom, /23/ kao nagrada za ono što su činili. /24/ U njima neće slušati prazne besjede, ni govor grješni, /25/ nego samo riječi: 'Mir, mir!'" /26/

Obavještava Uzvišeni o onima koji su prednjačili da su oni skupina, mnoštvo iz prvih generacija i mali broj od onih kasnijih. Međutim, muffesiri se razilaze u tumačenju riječi: 'prvi' i 'potonji', pa se kaže: Oni prvi, to su ummeti koji su prošli, a oni kasniji su ovaj sadašnji ummet; međutim, to je slab stav, jer je ovaj ummet najbolji ummet, kako Kur'an navodi, pa je onda nemoguće da bude onih bliskijih Allahu više iz redova drugih ummeta nego iz ovog. To bi, možda, i moglo biti tako, ukoliko bi se sastavili svi narodi naspram ovog našeg ummeta. Ali, najispravnije je mišljenje to da riječi Uzvišenog: **"Bit će ih iz prvih"**, tj. misli se na prve pripadnike ovog ummeta, **"a malo iz zadnjih"**, tj. oni zadnji pripadnici od ovog ummeta. Nema sumnje da su prvi pripadnici svakog ummeta bili bolji od onih koji su se kasnije pojavljivali u tom narodu, stoga je moguće da se ovaj ajet odnosi na sve ummete pojedinačno, a najbolji je od ummeta ummet Muhammeda, s.a.v.s.

Prenosi Ibn Ebi-Hatim od Abdullaha ibn Bekra el-Muzenija, koji kaže: "Čuo sam Hasana, kad je došao do ovog ajeta: **'I oni prvi - uvijek prvi, oni će Allahu bliski biti'**, pa je rekao: 'Što se tiče onih prvih, oni su već prošli... Ali, učini nas, Allahu, od onih s desne strane.'"

Već je u sahih hadisu potvrđeno da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /15/ "Najbolji je vijek moj vijek, zatim oni poslije njih, pa oni poslije njih." Cilj je

bio da se kaže da je ovaj ummet najčasniji u odnosu na druge narode i bliskiji Allahu, dž.š., od drugih i na većem položaju zbog časti svoje vjere i veličine svoga Poslanika.

Zato je potvrđeno u sigurnim predanjima od Allahova Poslanika, s.a.v.s., da je on obavijestio: (316) "Zaista će od ovog ummeta biti 70 hiljada onih koji će ući u Džennet bez polaganja računa." A u drugom predanju: (317) "Na svaku hiljadu sedamdeset hiljada", i u drugom predanju: (318) "Na svakog jednog sedamdeset hiljada".

Penosi Hafiz Ebu el-Kasim et-Taberani od Ebu - Malika, koji kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (319) "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, na Sudnjem danu će biti proživljene grupacije od vas koje će okružiti Zemlju poput mrkve noći, a meleki će govoriti: "Oni koji budu slijedili Muhammeda, s.a.v.s., bit će u većem broju od svih ostalih koji budu slijedili druge poslanike." A riječi Uzvišenog: **"Na divanima izvezenim"**, tj. bit će izvezeni zlatom i biserjem. A riječi Uzvišenog: **"...jedni prema drugima na njima će naslonjeni biti"**, tj. licima će biti okrenuti jedni drugima, niko neće biti nikome iza leđa. **"Služiti će ih vječno mladi mladići"**, tj. bit će u jednoj određenoj, mladoj dobi i neće stariti, niti će doživljavati ikakvih izmjena.

"Sa čašama i ibricima i peharom punim pića iz izvora tekućeg", a bit će od vina koje ne opija i koje će stalno teći. Posude neće biti nikada prazno, niti će se isprazniti jaki izvor. A riječi Uzvišenog:

"...od koga ih glava neće boljeti i zbog koga neće pamet izgubiti", tj. bolova neće imati u svojim glavama, niti će im se gubiti njihova pamet. Ne, glave će biti bistre i pored ukusnog i dopadljivog pića.

Prenosi Ed-Dahhak od Ibn-Abbasa, r.a., koji kaže: "U alkoholu imaju četiri svojstva: opijanje, glavobolja, povraćanje i mokrenje. A Uzvišeni Allah, spominjući vino u Džennetu, uklonio je sve ove negativne osobine."

A riječi Uzvišenog:

"I voćem koje će sami birati i mesom ptičijim kakvo budu željeli", tj. opsluživat će ih svim onim plodovima koje budu željeli znači; ovaj ajet potvrđuje mogućnost uzimanja voća kakvo se zaželi. Svemu tome u prilog ide hadis Ikraša ibn Zuejba, koji priča kako je jeo sa Poslanikom, s.a.v.s., u kući Umme-Seleme: (320) "...Zatim me je uzeo za ruku, pa smo krenuli u kuću Umme-Seleme, pa je Alejhisselam upitao: 'Ima li šta za jelo?' Donesena nam je posuda kao korito, puna popare s komadićima mesa, a on je počeo jesti, pa sam i ja pružio ruku da uzmem. Tada me je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzeo svojom lijevom rukom za moju desnu i rekao: 'O Ikraša, jedi s jednog mjesta, jer je to jedna hrana.' Zatim nam je donijet tanjir temri ili rutaba (vrste hurmi) (Ubejdullah sumnja, jesu li bile temre ili rutab), pa sam počeo jesti

ispred sebe. Poslanik, s.a.v.s., pružajući ruke prema posudi reče: 'Ikraš, jedi odakle želiš, jer je to isto voće samo različitih boja.' Zatim nam je donijeta voda, te je Allahov Poslanik, s.a.v.s., oprao svoju ruku i umio svoje lice i ruke do iza lakata, zatim svoju glavu, tri puta i onda rekao: 'O Ikraš, ovo je abdest koji će nas sačuvati od Džehennema.'" Ovo prenosi malo opširnije i Tirmizi i Ibn-Madže, obojica od Muhammeda ibn Bišara.

Prenosi Hafiz Taberani od Sevšana, koji kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (321) "Kad čovjek uzme plod voćke u Džennetu, na tom mjestu se pojavi novi plod."

A riječi Uzvišenog: **"I mesom ptičijim kakvo budu željeli."** Navodi Imam Ahmed od Enesa, koji kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (322) "Dženetska će ptica biti poput ogromne deve, a uzgajat će se na dženetskom drveću." Ebu-Bekr upita: "O Allahov Poslanice, ove ptice su nježne" - na što će Allahov Poslanik: "Onaj ko ih jede nježniji je od njih" - i ponovi to tri puta. "A ja želim da budeš od onih koji će ih jesti."

A prenosi Hasan ibn Urfe od Abdullaha ibn Mes'uda, koji kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (323) "Kad bi pogledao u pticu u Džennetu i zaželio da je jedeš, došla bi ti preda te već pečena."

A riječi Uzvišenog: **"U njima će biti i hurije očiju krupnih, slične biseru u školjkama skrivenom"**, tj. kao da su one biser koji se presijava u svome sjaju i bjelini, kao što je već navedeno u suri "Es-Safat": **"kao da su one jaja pokrivena."** (37:49) A i suri "Er-Rahman", također je dat njihov opis. Pa, zato kaže Uzvišeni:

"...kao nagrada za ono što su činili", tj. to je ono od Nas što je pruženo, kao nagrada njima za ono što su postigli svojim dobrim djelima.

Zatim kaže Uzvišeni:

"U njima neće slušati prazne besjede ni govor grješni, nego samo riječi: 'Mir, mir!'" Tj. u Džennetu neće čuti prazan govor, niti će biti otvorenog ponižavanja, ni riječi koje sadrže ismijavanje i omaložavanje, kao što kaže Uzvišeni:

"...u kome prazne besjede neće slušati", (88:11) tj. prazne priče,

"ni govor grješni", tj. ni govor koji u sebi sadrži nešto ružno. **"Nego samo riječi 'Mir, mir!'"** Tj. ništa drugo do samo pozdravljanje jedan drugoga, kao što kaže Uzvišeni: **"U njima će se riječju: 'Mir' - pozdravljati"**, (14:23) i (10:10) a njihov govor bit će tako čist od pokvarenosti i griješenja.

وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ

الْيَمِينِ ﴿٢٧﴾ فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ ﴿٢٨﴾ وَطَلْحٍ مَّنضُودٍ ﴿٢٩﴾ وَظِلِّ مَمْدُودٍ ﴿٣٠﴾
وَمَاءٍ مَّسْكُوبٍ ﴿٣١﴾ وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ ﴿٣٢﴾ لَمْ يَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ ﴿٣٣﴾
وَفُرُشٍ مَّرْفُوعَةٍ ﴿٣٤﴾ إِنَّا أَنشَأْنَاهُنَّ إِنشَاءً ﴿٣٥﴾ فَجَعَلْنَهُنَّ أَبْكَارًا ﴿٣٦﴾
عُرْبًا أَتْرَابًا ﴿٣٧﴾ لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٣٨﴾ ثَلَاثَةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٩﴾ وَثَلَاثَةٌ مِّنَ
الْآخِرِينَ ﴿٤٠﴾

"A oni sa desne strane - ko su oni sa desne strane?" /27/ "Bit će među lotosovim drvećem bez bodlji, /28/ i među bananama plodovima nanizanim /29/ i u hladovini prostranoj /30/ pored vode tekuće /31/ i usred voća svakovrsnog /32/ kojeg će uvijek imati i koje neće zabranjeno biti" /33/ "i na posteljama uzdignutim. /34/ Stvaranjem novim Mi ćemo hurije stvoriti/35/ i djevicama ih učiniti, /36/ milim muževima njihovim i godina istih /37/ za one s desne strane." /38/ "Bit će ih mnogo od naroda drevnih, /39/ a mnogo i od kasnijih." /40/

Nakon što je Uzvišeni spomenuo vrtove u kojima će biti oni prvi, tj. Allahu bliski, ovdje se još spominju i oni sa desne strane, a to su dobri, ali čiji je položaj niži od onih koji su Allahu najbliži. Pa kaže Uzvišeni:

"A oni sa desne strane - ko su oni sa desne strane?" Zatim to tumači riječima: **"Bit će među lotosovim drvećem bez bodlji"**, a to je vrsta voća koja na sebi nema nikakve bodlje, nego samo plodove, suprotne ovozemaljskom lotosovom drvetu koje je sa puno bodlji, a malo ploda.

Prenosi Hafiz Ebu-Bekr Ahmed ibn Selman en-Nedždžar od Sulema ibn Amira, koji kaže da su ashabi Allahova Poslanika, s.a.v.s., rekli: (324) "Zaista nas je Allah podučio preko beduina i njihovih zapitkivanja", pa kaže: "Došao je jednog dana beduin, pa reče: 'O Allahov Poslanice, Allah je spomenuo u Džennetu voćku koja može uživati njenom vlasniku?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., upita: 'A koje je to drvo?' A ovaj odgovori: 'To je lotosovo drvo koje ima bodlje i nezgodno je za ubiranje.' Onda Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'A zar Uzvišeni Allah ne kaže:

'Bit će među lotosovim drvećem bez bodlji.' Allah će ukloniti bodlje sa tog drveta, a na mjestu svake bodlje bit će plod. Ti će plodovi iznicati iz tog drveta sa 72 vrste okusa, a ni jedna neće ličiti na drugu."

A riječi Uzvišenog: **"...i među bananama plodovima nanizanim."** "Talh" je krupno drveće koje se može naći i u području Hidžaza, a jednina je "talhatun". To je riječ koja govori o nizu plodova. Ibn-Abbas kaže da je ovo drvo slično dunjalučkom, ali

plodovi su mu slađi od meda, pa kao da je to lotos. Opisuje ga da je nanizano i da nema bodlji, dok njegova patlica ne sebi nosi više plodova. Prenosi se od Ibn-Abbasa da je rekao da "talh" znači banana, kako je stanovnici Jemena nazivaju.

A riječi Uzvišenog: **"...u hladovini prostranoj"**, Buharija od Ebu-Hurejrea prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: (325) "Zaista u Džennetu ima drvo u čijoj hladovini putuje jahač stotinu godina neprekidno; učite, ako hoćete: **'...i u hladovini prostranoj.'**" Ovo prenosi i Muslim.

Buharija i Muslim bilježe hadis od Ebu-Seida i Sehla ibn S'ada, a ovaj od Poslanika, s.a.v.s., koji je rekao: (326) "Zaista, u Džennetu ima drvo u čijoj hladovini putuje brzi konjanik sto godina bez prekida." Ovaj hadis ne samo da je potvrđen od Allahova Poslanika, s.a.v.s., nego je on mutevatir i nema sumnje u njegovu vjerodostojnost kod svih kritičara hadisa, a zbog raznovrsnih rivajeta i snage u lancu i pouzdanosti prenosilaca hadisa.

Ed-Dahhak, Suddi i Ebu-Hazrete o riječima Uzvišenog kažu: **"...i u hladovini prostranoj"**, znači koja se ne prekida, u kojoj nema sunčeve žege (omore), kao što je vrijeme prije izlaska sunca. A za riječi Uzvišenog: **"...pored vode tekuće"**, Es-Sevri kaže: "koja teče bez prestanka". A već je bilo govora i tumačenja riječi Uzvišenog:

"U kome su rijeke od vode neustajale", (47:15) tako da nema potrebe to ovdje ponavljati.

A riječi Uzvišenog:

"I usred voća svakovrsnog, kojeg će uvijek imati i koje neće zabranjeno biti", tj. imat će raznovrsnog voća i mnogobrojnog u raznim bojama, kakvo oko nije vidjelo, a ni uho čulo, niti ljudskom umu na um palo, kao što kaže Uzvišeni:

"Svaki put kad im se iz njih da kakav plod, oni će reći: 'Ovo smo i prije jeli', a bit će im davani samo njima slični". (2:25) Tj. ličit će jedan drugom po obliku, ali će im okus biti različit. A u oba sahiha, pri spominjanju Sidretul-Muntehaa kaže se: (327) "...A listovi će biti poput slonovih ušiju. A plodovi poput vrčeva hedžerskih."¹ Također se navodi u oba Sahiha od Ibn-Abbasa, koji kaže: (328) "Zamračilo se sunce, pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavio namaz, a sa njim i ostali ljudi, te im govorio o takvom namazu. Neki od ljudi rekoše: 'O Allahov Poslaniče, vidjeli smo te kako nešto dohvataš sa tog mjesta, a zatim, vidjesmo da te nešto spriječilo!' Na to Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Zaista sam ugledao Džennet, pa sam pokušao dohvatiti grozd iz njega. A da sam ga dohvatio, jeli biste od njega i bilo bi ga dokle traje dunjaluk.'"

A riječi Uzvišenog: **"...kojeg će uvijek imati i koje neće zabranjeno biti."** Neće ga sprečavati ni zima ni ljeto, nego će ga imati uvijek i neprekidno. Koliko god tražili, naći će bez problema, jer je Allah,

dž.š., Svemoćan. **"I na posteljama uzdignutim"**, tj. bit će visoke, glatke i udobne.

A riječi Uzvišenog:

"Stvaranjem novim Mi ćemo ih stvoriti i djevicama ih milim učiniti muževima njihovim i godina istih za one sa desne strane." Lična zamjenica هـ "ih" odnosi se na riječ koja nije spomenuta, ali nas kontekst u kome je spomenuta postelja upućuje na to da je tu riječ o ženama s kojima će se spavati u tim posteljama. Bilo je dovoljno to iskazati ličnom zamjenicom "one", pa da se zna na koga se ta zamjenica odnosi, te riječi Uzvišenog: **"Stvaranjem novim Mi ćemo stvoriti."** Ponovnim proživljavanjem Mi ćemo učiniti da nakon dodirivanih starica postanu djevojke, pa da nakon gubljenja nevinosti ponovo postaju čiste i mlade, drage svojim muževima uz umilnost, dražesnost i ljepotu.

Ebul-Kasim Taberani navodi od Ummei-Seleme, koja kaže: (329) "Rekla sam: O Allahov Poslaniče, reci mi šta znače riječi Uzvišenog Allaha: pa mi je odgovorio: 'Hurije su bijele, svijetle, blistave, krupnih očiju, velikih crnih zjenica, kao što je orlovsko krilo.' Zatim sam upitala: 'Reci mi šta znače riječi Uzvišenog: **'slične biseru u školjkama skrivenom'**, pa mi je odgovorio: 'Njihova čistoća je poput bisera koji se nalazi u još neotvorenim školjkama - koje ruka nije dohvatila.' Onda sam upitala: 'Obavijesti me šta znače riječi Uzvišenog:

'u njima će biti ljepotica naravi divnih.' On odgovori: 'Najboljeg morala i najljepšeg izgleda.' Zatim sam pitala za riječi Uzvišenog: **'...kao da su one jaja pokrivena'**, pa mi odgovori: 'Njihova je nježnost poput tanahne opne u unutrašnjem dijelu jajeta, a koja se nalazi unutra, ispod vanjske ljuske.' Zatim sam upitala: O Allahov Poslaniče, reci mi šta znače riječi Uzvišenog: **'...milim muževima njihovim i godina istih.'** On odgovori: 'To su one koje su usmrćene na dunjaluku kao sijede i slabe starice, a koje će Allah proživiti i učiniti ih mladima i nevinim, milim i dragim u istoj dobi.' Onda sam upitala: 'O Allahov Poslaniče: Jesu li bolje dunjalučke žene ili dženetske hurije?' On odgovori: 'Dunjalučke su žene bolje od hurija onoliko koliko je bolja vanjska odjeća od unutarnje.' Ja sam upitala: 'Allahov Poslaniče, zbog čega je tako?' On odgovori: 'Zbog njihovog namaza i posta, i drugih ibadeta Uzvišenom Allahu. Allah će im podariti svjetlo na njihovim licima, obući ih u svilu, bit će svijetlog tena, zelene odjeće, žutog nakita, biserne mangale, a češljeva od zlata. Reći će one: 'Mi smo vječne i nikada nećemo umrijeti, bit ćemo ugodne i nikada nećemo poružniti. Nakon što se smjestimo, nikada nećemo otići iz tog mjesta. Mi smo zadovoljne i nikada se nećemo naljutiti - blago li onima kojima pripadnemo i blago onome ko bude naš.' Upitala sam: 'O Allahov Poslaniče, ima žena koje budu dva, tri, pa i četiri puta udavane, pa umru, uđu u Džennet, a za njima uđu i njihovi

¹ Hedžer je selo kraj Medine, poznato po pravljenju vrčeva.

muževi, pa kojem će mužu pripasti?' On reče: O Umme-Selemo, ona će birati i izabrati onoga koji bude najboljeg morala i reći će: 'O Gospodaru, ovaj se najbolje odnosio prema meni, pa mi ga opet podari.' O Umme Selemo, ljepota morala je ono što je najljepše i na dunjaluku i na ahiretu."

A riječi Uzvišenog: "...mile", Ibn-Abbas tumači da su to one koje su drage svojim muževima, a i oni dragi njima.

A riječi Uzvišenog: "...godina istih", znače da su iste starosne dobi oko trideset i tri godine, sličnog ahlaka i između njih neće biti srdžbe, niti zavidnosti.

A riječi Uzvišenog: "**za one sa desne strane**", tj. bit će stvorene za one sa desne strane, za džennetlije, a moguće je i značenje da će biti u istoj dobi kao i one, od trideset i tri godine, kao što se navodi i u hadisu Buharije i Muslima od Ebu-Hurejrea, koji kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (330) "Prva grupa ljudi koji će ući u Džennet sijat će kao pun mjesec u uštapu, a oni koji će doći za njima bit će kao zvijezda plamteća koja na nebu najviše sija. Oni neće imati potrebe ni za malom niti za velikom nuždom, niti će sliniti. Njihovi češljevi će biti od zlata, znoj će biti mirišljiv, mangale će kaditi mirisno drvo, a žene će im biti džennetske hurije. Njihovo ponašanje bit će moralno i ličit će jedni drugima, nalik na njihovog praoca Adema, visokog šezdeset lakata."

A riječi Uzvišenog: "...bit će ih mnogo od naroda drevnih, a mnogo i od kasnijih", tj. bit će to skupine ranijih naroda, kao i onih koji su živjeli poslije. Ibn-Džerir navodi od Ibn-Abbasa: (331)

"...bit će ih mnogo od naroda drevnih, a mnogo i od kasnijih", kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "I jedni i drugi su pripadnici moga ummeta."

وَأَصْحَابُ الشَّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشَّمَالِ ① فِي سَمُومٍ وَحَمِيمٍ
 ② وَظِلٍّ مِّنْ مَّيْمُونٍ ③ لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ④ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ
 مُتَرَفِّفِينَ ⑤ وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنثِ الْعَظِيمِ ⑥ وَكَانُوا يَقُولُونَ
 أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَأَنْتَ الْمَبْعُوثُونَ ⑦ أَوَآبَاءُنَا الْأَوَّلُونَ ⑧
 قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ⑨ لَجَمْعُ مَعْلُومٍ ⑩ ثُمَّ
 لِنَكْتُبُ أَيْسَاهُ الصَّالُونَ الْمَكْتُوبُونَ ⑪ لَئِكَ لُونُ مِنْ شَجَرٍ مِّنْ زُقُودٍ ⑫
 فَمَأْكُونٌ مِنْهَا الْبَطُونُ ⑬ فَشَرِبُوا عَلَيْهِمْ مِنَ الْحَمِيمِ ⑭ فَشَرِبُوا
 شَرِبَ الْهَيْمِ ⑮ هَذَا نُزْلُهُمْ يَوْمَ الدِّينِ ⑯

"A oni sa lijeve strane - ko su oni sa lijeve strane?! /41/ Oni će biti u vrelom dašku vatre i vodi ključaloj" /42/ "i u sjeni dima čadavog", /43/ "u kojoj neće biti svježine ni ikakve dobrine." /44/ Oni su prije toga raskošnim životom živjeli /45/ i uporno teške grijehe

činili /46/ i govorili: 'Zar kad umremo i zemlja i kosti postanemo - zar ćemo zbilja biti oživljeni; /47/ zar i drevni naši preci?' /48/ "Reci: 'I drevni i kasniji', /49/ u određeno vrijeme, jednog određenog dana bit će sakupljeni, /50/ i tada ćete vi, o zabludjeli, koji poričete oživljavanje, /51/ sigurno sa drveta Zekum jesti, /52/ i njime ćete trbuhe puniti, /53/ pa zatim na to vodu ključalu piti, /54/ poput kamila koje ne mogu žeđ ugasiti: /55/ to će na onom svijetu biti gošćenje njihovo!"/56/

Nakon što je Uzvišeni spomenuo one sa desne strane, nastavlja dalje i govori o onim na lijevoj strani, pa kaže: "**A oni sa lijeve strane - ko su oni sa lijeve strane?**" Tj. šta je to u šta su oni zapali? Zatim to Uzvišeni objašnjava riječima: "...u vrelom dašku vatre", Semum je vrela zrak, "...i vodi ključaloj", vodi koja je uzavrela od topline,

"...i u sjeni dima čadavog", to je pocrnjeli dim.

"U kojoj neće biti svježine ni ikakve dobrine." Tj. tu neće biti ugodno, niti lijepog prizora, i ni jedna stvar neće biti onako kao što bi trebala da bude, tj. nikakvo dobro ih ne čeka. Zatim Uzvišeni navodi uzroke koji su ih doveli do toga, pa kaže:

"Oni su prije toga raskošnim životom živjeli", tj. prihvatili su dunjalučke užitke, ne osvrćući se na ono što su im donosili poslanici.

"I bili su uporni", tj. ustrajni u tome bez želje za pokajanjem. "...Teške grijehe činili", a to je širk. Neki, pak, kažu da je to jedna vrsta zakletve lažne.² Međutim Ibn-Abbas, Mudžahid i Ikrima smatraju da je ovdje riječ o širku.

A dalje kaže Uzvišeni:

"...i govorili su: 'Zar kad umremo i zemlja i kosti postanemo - zar ćemo zbilja biti oživljeni; zar i drevni naši preci?'" Znači poricali su to i smatrali nemogućim događajem. Uzvišeni Allah, dž.š., kaže:

"Reci: 'I drevni i kasniji, u određeno vrijeme, jednog određenog dana bit će sakupljeni'", tj. obavijesti ih, o Muhammede, da će oni i sve potomstvo Ademovo biti sakupljeni na Sudnjem danu, kao što su i riječi Uzvišenog:

"...A to je Dan kada će svi ljudi biti sabrani i to je Dan kada će svi biti prisutni, a Mi ga odgađamo samo za neko vrijeme." (11:103,104) Tj. ni duže ni kraće.

"I tada ćete vi, o zabludjeli, koji poričete oživljavanje, sigurno s drveta Zekum jesti i njime ćete trbuhe puniti." Bit će tako zgrabljeni i napuniti će im se usta sva do guše, jedući sa drveta Zekum - dok njime ne zasite svoje trbuhe.

"Pa zatim na to vodu ključalu piti, poput kamila koje ne mogu žeđ ugasiti." El-Him su

² To je kao kad se čovjek zakune na nešto, a unaprijed zna da će prekršiti zakletvu.

žedne deve, a to su deve bez vode; za mužjaka se kaže a za ženku - Suddi kaže da se riječ odnosi na bolest koja zadesi devu, te ne može piti vodu, pa tako i uquine. Isto tako džeheemlije se neće moći napiti ključale vode nikako. Zatim kaže Uzvišeni:

"...to će na onom svijetu biti gošćenje njihovo." Na ovaj način opisuje se kako će biti ugošćeni kod svoga Gospodara na Sudnjem danu. A što se tiče gostoprimstva za pravovjerne, Uzvišeni Allah kaže:

"Onima koji budu vjerovali i dobra djela činili - dženetske bašče će prebivalište biti" (18:101), tj. bit će ukazano gostoprimstvo i počast.

نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا
تَصَدَّقُونَ ﴿٥٧﴾ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ﴿٥٨﴾ أَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ
الْمُخْلِقُونَ ﴿٥٩﴾ نَحْنُ قَدَرْنَا بَيْنَكُمْ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٦٠﴾
عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ أَمْثَلَكُمْ وَنُنشِئَ لَكُمْ فِي مَا لَا تَعْمَلُونَ ﴿٦١﴾ وَلَقَدْ عَلَّمْتُمُ
الْحَرْثَ إِذْ كَرِهَ اللَّهُ لِقَوْمٍ أَنْ يُكْفَرُوا فَأَوْسَرْنَا كَيْفَ يَتَّقُونَ ﴿٦٢﴾

"Mi vas stvaramo - pa zašto ne povjerujete?" /57/ "Kažite vi Meni: da li sjemenu koje ubacujete /58/ vi oblik dajete ili Mi to činimo?" /59/ "Mi određujemo kad će ko od vas umrijeti, i niko Nas ne može spriječiti /60/ da likove vaše izmijenimo i da vas iznova u likovima koje vi ne poznajete stvorimo." /61/ "Poznato je kako ste prvi put stvoreni, pa zašto se ne urazumite?" /62/

Potvrđujući Dan povratka Njemu, odgovarajući onima koji ga poriču, sumnjaju i ne vjeruju, poriču proživljavanje, ponašajući se oholo i nadmeno - Uzvišeni kaže: **"Mi vas stvaramo."** Bez ikakva napora Mi smo to učinili, pa zar ne bismo to isto mogli i ponoviti? Zato i kaže Uzvišeni:

"...pa zašto ne povjerujete?" Pa koji je to razlog da ne povjerujete u proživljavanje, a zatim kaže Uzvišeni:

"Kažite vi Meni: da li sjemenu koje ubacujete vi oblik dajete ili Mi to činimo?" Tj. jeste li to vi oni koji smještaju sjeme u maternice i stvarate život, ili smo Mi ti koji stvaramo? Zatim kaže Uzvišeni:

"Mi određujemo kad će ko od vas umrijeti", tj. Mi smo ti koji raspolazu time.

"I niko Nas ne može spriječiti", tj. za Nas ne postoji pojam nemoći: **"Da likove vaše izmijenimo"**, tj. da vaš izgled izmijenimo na Sudnjem danu. **"I da vas iznova u likovima, koje vi ne poznajete, stvorimo"**, tj. sa drugačijim svojstvima i stanjima.

Zatim kaže Uzvišeni:

"Poznato vam je kako ste prvi put stvoreni, pa zašto se ne urazumite?" Tj. znate da je Allah, dž.š., Onaj Koji vas je stvorio prije nego što ste bili ikakvo biće, vrijedno spomena. Onda vam je Allah, dž.š., stvorio čula sluha, vida i dao vam srca. Zašto to zaboravljate, kad znate da Onaj Koji vas je bio u stanju jednom stvoriti ima moć i da vas ponovo proživi, i to je lakše učiniti, kao što kaže Uzvišeni:

"On je Taj Koji iz ničega stvara i On će to ponovo učiniti, to je Njemu lahko..." (30:27)

أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ ﴿٦٣﴾ أَأَنْتُمْ
تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ ﴿٦٤﴾ لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ
تَفَكَّهُونَ ﴿٦٥﴾ إِنَّا لَنَحْمِمْونَ ﴿٦٦﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٦٧﴾ أَفَرَأَيْتُمْ يَوْمَ الْمَاءِ
الَّذِي تَشْرَبُونَ ﴿٦٨﴾ أَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ السَّمَاءِ أَمْ نَحْنُ الْمُنزِلُونَ ﴿٦٩﴾
لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ آجَا فَلَؤَلَا تَشْكُرُونَ ﴿٧٠﴾ أَفَرَأَيْتُمُ السَّاءَ الَّتِي
تُورُونَ ﴿٧١﴾ أَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنشِئُونَ ﴿٧٢﴾ نَحْنُ
جَعَلْنَاهَا نَذِيرًا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٧٣﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

"Kažite vi Meni: šta biva s onim što posijete? /63/ Da li mu vi dajete snagu da niče, ili to Mi činimo? /64/ Ako hoćemo, možemo ga u suho rastinje pretvoriti, pa biste se snabivali: /65/ 'Mi smo, doista, oštećeni, /66/ čak smo svega lišeni!' /67/ Kažite vi Meni: vodu koju pijete - /68/ da li je vi ili Mi iz oblaka spuštamo? /69/ Ako želimo, možemo je slano učiniti - pa zašto niste zahvalni? /70/ Kažite vi Meni: vatru koju palite - /71/ da li drvo za nju Mi stvaramo ili vi? /72/ Mi činimo da ona podsjeća i da bude korisna putnicima kada konače; /73/ zato slavi ime Gospodara svoga Veličanstvenog!" /74/

Uzvišeni kaže: **"Kažite vi Meni: šta biva s onim što posijete?"** Izraz označava oranje zemlje i njeno zasijavanje sjemenkama.

"Da li mu vi dajete snagu da niče?" Tj. da li ih vi izvodite iz zemlje?

"Ili to Mi činimo?", tj. Mi smo ti koji ga smještaju i izvode iz zemlje. Ibn-Džerir navodi od Ebu-Hurejrea, koji kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (332) "Nikako ne govorite: 'Proizveo sam', nego recite: 'Zasijao sam.'" Ebu-Hurejre kaže: Zar niste čuli riječi Uzvišenog:

"Kažite vi Meni: šta biva s onim što posijete? Da li mu vi dajete snagu da niče ili to Mi činimo?"

A riječi Uzvišenog: **"Ako hoćemo, možemo ga u suho rastinje pretvoriti"**, tj. Mi smo ti koji ga izvodimo Našom pažnjom i milošću, i dajemo vam

ga na upotrebu; a da smo htjeli, učinili bismo ga suhim prije nego što bi sazrelo. **"Pa biste se snebivali."** Zatim to objašnjava Uzvišeni Svojim riječima:

"Mi smo, doista, oštećeni, čak smo svega lišeni?" Znači, da smo ga učinili smrvljenim, vi biste se snebivali u govoru na taj način što bi vam on bio različit, tako da biste nekada govorili: "Mi smo oštećeni", tj. nemamo nikakve koristi, niti nam šta rađa; žalite se na ono što ste ubrali od ljetine govoreći:

"Čak smo lišeni svega", tj. nema sreće za nas. El-Kisaj kaže: "Riječ spada u riječi koje imaju oprečna, suprotna značenja."

Arapi kažu: sa značenjem "uživao sam" i sa značenjem "rastužio sam se".

Zatim kaže Uzvišeni:

"Kažite vi Meni: vodu koju pijete - da li je vi spuštate iz oblaka?" A na drugom mjestu odgovara: "Ne, nego smo Mi ti koji spuštamo." **"Ako želimo, možemo je slanom učiniti"**, tj. gorko-slanom koju je nemoguće koristiti za piće, niti za navodnjavanje. **"Pa zašto ste nezahvalni?"** Tj. zašto ne zahvaljujete na Allahovim blagodatima koje vam je podario, spuštajući vam kišu, čija je voda slatka i pitka, kao što je rekao Uzvišeni:

"On spušta s neba vodu koju pijete i kojom se natapa rastinje kojim stoku napasate; On čini da vam pomoću nje rastu žito i masline, i palme i grožđe, i svakovrsni plodovi - to je, zaista, dokaz za ljude koji razmišljaju." (16:10,11)

A riječi Uzvišenog: **"Kažite vi Meni: vatru koju palite"**, tj. palite je iz kresiva i dobijate; proizvodite je iz njene osnove.

"Da li drvo za nju Mi stvaramo ili vi ", tj. Mi smo ti koji smo ga posadili na njegovo mjesto. Arapi su znali dvije vrste drveta: jedno je el-merh (vrsta lastavine), a drugo je el-'afar (crvena vrba). Pa, kada se uzmu zelene grane i jednog i drugog drveta, pa se međusobno protrljaju iz toga se pojave vatrene iskre. A riječi Uzvišenog:

"Mi činimo da ona podsjeća", tj. da podsjeti na najžešću vatru u Džehennemu.

Imam Malik prenosi od Ebu-Hurejrea, a on od Vjerovjesnika, s.a.v.s., koji kaže: (333) "Vatra koju koristi čovjek sedamdeseti je dio od džehennemskve vatre", pa rekoše: "O Allahov Poslaniče, pa hoće li je biti dovoljno?" Na što on odgovori: "Ona je žešća od nje šezdeset i devet puta." Ovo prenosi i Buharija od Malika, kao i Muslim od Ebu-Zinada i u drugom rivajetu od Abdurrezzaka.

A za riječi Uzvišenog: **"...i da bude korisna putnicima kada konače."** Mudžahid kaže: "Ovo se odnosi na sve ljude koji se koriste vatrom." Ovo je tumačenje uopćenije u odnosu na druga. Jer, i građanin, i seljak, i bogataš, i siromah - svi je trebaju za kuhanje, pečenje, osvjetljavanje i druge koristi.

A riječi Uzvišenog: **"Zato slavi ime Gospodara svoga Veličanstvenog"**, Koji je Svojom moći stvorio sve one raznovrsne i neobične stvari. Voda koja može biti slatka, pitka i hladna, a kad bi htio, On bi je učinio gorko-slanom, kao što su vode ogromnih mora. Isto tako, stvorio je vatru koja uništava, a u isto vrijeme može biti i korisna ljudima. Ovu korist je učinio za života na ovom svijetu, a kaznom za grješnike na obećanom danu.

*فَلَا أَقْبِمُ بِمَوْجِ التَّجْوِمِ ﴿٧٥﴾ وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴿٧٦﴾ إِنَّهُ لَقُرْءَانٌ كَرِيمٌ ﴿٧٧﴾ فِي كِتَابٍ مَّكُونٍ ﴿٧٨﴾ لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْأَطْهَارُ ﴿٧٩﴾ نَزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ أَفَهَذَا الْحَدِيثُ أَنَّمْ مَدَّهِنُونَ ﴿٨١﴾ وَيَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ ﴿٨٢﴾

"I kunem se mjestima postepenog spuštanja (Kur'ana), /75/ a to je, da znate, zakletva velika! -/76/ On je, zaista, Kur'an plemeniti /77/ u Knjizi brižljivo čuvanoj. /78/ Dodirnuti ga smiju samo oni koji su čisti! /79/ On je objava od Gospodara svjetova, /80/ pa kako ovaj govor omalovažavate /81/ i umjesto zahvalnosti što vam je hrana darovana, vi u njega ne vjerujete?"/82/

Riječ ili čestica u riječi Uzvišenog: nije bez značenja, nego se ona koristi kao početna riječ pri zakletvi kojom se želi potvrditi negacija, kao što su riječi Aiše, r.a.: (334) "Ne, tako mi Allaha, Poslanikova, s.a.v.s., ruka nikada nije dohvatila ruku tuđe žene." Tako i ovdje značenje riječi nije ono što vi smatrate i mislite o Kur'anu - da je čarolija ili izmišljotina, nego:

"Kunem se mjestima postepenog spuštanja (Kur'ana), a to je, da znate, zakletva velika, on je, zaista, Kur'an plemenit."

Ed-Dahhak prenosi od Ibn-Abbasa sljedeće: "Kur'an je objavljen od Allaha, dž.š., odjedanput iz Levhi-mahfuzi do plemenitih pisara meleka na zemaljskom nebu. Odatle su ga meleki postepeno, preko meleka Džibrila, dvadeset godina, dostavljali Muhammedu, s.a.v.s. Pa, riječi Uzvišenog:

"...i kunem se mjestima postepenog spuštanja (Kur'ana)", tj. etapama spuštanja Kur'ana. Ovako smatraju Mudžahid, Ikrima, Es-Suddi i Ebu-Hazrete.

A riječi Uzvišenog: **"...a to je, da znate, zakletva velika"**, tj. doista je ova zakletva, kojom se kune, od ogromnog značaja; kad biste znali njenu veličinu, veličali biste Onoga Koji se njome kune.

"On je, zaista, Kur'an plemeniti", tj. ovaj Kur'an, koji se objavljuje Muhammedu, s.a.v.s., Uzvišena je knjiga. **"U Knjizi brižljivo čuvanoj"**, tj. u Uzvišenoj Knjizi, dobro čuvanoj i cijenjenoj. **"Ne mogu je dohvatiti"**, tj. ovu knjigu, koja je na nebesima,

"...osim onih koji su čisti", tj. meleki. Ovako smatraju i Ibn-Abbas, Enes, Mudžahid, Ikrima, Seid ibn Džubejr, Ed-Dahhak, Ebu-Ša'sa Džabir ibn Zejd, Ebu-Nehid, Es-Suddi, Abdurrahman ibn Zejd ibn Eslem i drugi.

A prenosi Ibn-Džerir od Katade:

"...dodirnuti ga mogu samo oni koji su čisti", koji kaže: "Dodirnuti ga mogu kod Allaha samo oni koji su čisti, a što se dunjaluka tiče, dotiču ga međusuje nečiste i munafici pokvareni.

A kaže Ebu-Alije: "Dodirnuti ga mogu samo oni koji su čisti, ne vi, vi ste grješnici." A Ibn-Zejd kaže: "Kurejšijski kafiri smatraju da je ovaj Kur'an došao preko šejtana." Zato Uzvišeni govori da ga ne smiju dohvatiti, osim čisti, pa kaže Uzvišeni:

"Kur'an ne donose šejtani, nezamislivo je da to oni čine; oni to nisu kadri, oni ga nikako ne mogu prisluškiivati..." (26:210-212) Ovo tumačenje bi moglo biti dobro, a ujedno i ne izlazi iz okvira ranije navedenog. A drugi kažu:

"Dodirnuti ga smiju samo oni koji su čisti", tj. čisti od džunupluka i druge nečistoće. A riječ spomenuta u ajetu jeste vijest koja označava obavezu prema tome. Kažu kad je riječ o Kur'anu, da se ovdje misli na Mushaf, koristeći kao dokaz hadis koji navodi Muslim od Ibn-Omera (335) "da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio da se putuje sa Kur'anom u neprijateljsku zemlju iz straha da ne bi došao u ruke neprijatelju." Isto tako, kao dokaz koriste i ono što navodi Imam Malik u svom djelu "El-Muvett'" od Abdullaha ibn Ebi-Bekra ibn Muhammeda ibn Amra ibn Hazma (336) "u pismu koje je poslao Allahov Poslanik, s.a.v.s., Amru ibn Hazmu, da ne dohvaća Kur'an niko ko je nečist."

Ebu-Davud navodi u svom djelu El-Merasil hadis od Zuhrija, koji kaže: "Čitao sam u pismu Abdullaha ibn Ebi-Bekra ibn Muhammeda ibn Amra ibn Hazma da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (337) 'Neka ne dohvaća Kur'an niko ko nije čist.'" Ovo je zapažanje vrlo dobro i koriste ga Zuhri i drugi. Ovako bi trebali i razumjeti ovo pitanje.³

A riječi Uzvišenog: **"On je objava od Gospodara svjetova"**, tj. ovaj Kur'an je došao od Gospodara svjetova, a nije, kao što kažu, čarolija, poezija, niti izmišljotina!!! On je, uistinu, samo Istina, u

koju nema sumnje, i ne može biti išta drugo osim toga.

A riječi Uzvišenog: **"...Pa, kako ovaj govor omalovažavate?"** Tj. želite da im iskažete simpatije i da im se priklonite putem Kur'ana. Ibn-Abbas kaže: "To su lažljivci i oni koji poriču (mudhinun)."

A riječi Uzvišenog: **"I umjesto zahvalnosti što vam je hrana darovana - vi u njega ne vjerujete!"** A navodi se od h. Alije i Ibn-Abbasa da su njih dva učila ovaj ajet:

⁴ **"...što će biti kasnije pojašnjeno"**, tj. poričete Allahove blagodati, umjesto da budete zahvalni.

Imam Ahmed navodi od Alije, r.a., koji kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (338) "Vaša zahvala za blagodati je ta što poričete i što ste nezahvalni i govorite: 'Dobili smo blagodarnu kišu zahvaljujući toj i toj planeti ili toj i toj zvijezdi.'" A Muslim navodi od Ebu-Hurejra, a ovaj od Allahova Poslanika, s.a.v.s., koji kaže: (339) "Nikada Allah ne spusti s nebesa blagodati, a da se ne pojavi neka grupa ljudi - kafira koji tu blagodat pripisuju nekoj zvijezdi ili tome slično." Ovakvo predanje bilježi samo Muslim.

Katade navodi da bi Hasan Basri rekao: "Ružno li je to što neki ljudi uzimaju za sebe iz Allahove knjige, a sami to poriču." Hasan je htio reći kako pojedinci svoj udio u Allahovoj knjizi traže lažima. Zato i kaže Uzvišeni:

"Pa, kako ovaj govor omalovažavate i umjesto zahvalnosti što vam je hrana darovana - vi u njega ne vjerujete."

فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْقَوْمَ ۞ وَأَنْتُمْ
حِينَئِذٍ تَنْظُرُونَ ۞ وَتَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا بُدَّ مِنْ فَالْوَلَا
إِنْ كُنْتُمْ عَرَفْتُمْ بَيْنَ ۞ تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۞

"A zašto vi, kad duša do guše dopre, /83/ i kad vi budete tada gledali - /84/ a Mi smo mu bliži od vas, ali vi ne vidite -/85/ zašto je onda, ako račun nećete polagati, /86/ ne povratite, ako istinu govorite?" /87/

Uzvišeni kaže: **"A zašto vi, kada dopre"**, tj. duša **"do guše"**, tj. do grla, do kojeg dolazi duša pred smrt, kao što kaže Uzvišeni:

"Pazi! Kada duša dopre do ključnih kosti i vikne se: 'Ima li vidara?', i on se uvjeri da je to čas rastanka, i noga se uz nogu savije, toga dana će Gospodaru tvome privedeni biti." (75:26-30) **"...i kad vi budete tada gledali"**, tj. u umiruću osobu i u ono što ona podnosi u smrtnoj bolesti.

³ Kako se meni čini, a Allah najbolje zna, uzimanje Mushafa džunub osobi jeste haram. Po hadisu koji navodi Amr ibn Hazm "Dodirnuti ga smiju samo oni koji su čisti." Ako bi neko imao šta reći o pitanju ovoga hadisa, pa, on je ojačan sa više predanja. Zato i kaže Ibn-Kesir: "Ovo bi se tumačenje trebalo prihvatiti. A što se tiče riječi Uzvišenog: to je odgovor na tvrdnje kurejševičkih kafira koji su smatrali da je Kur'an šejtansko djelovanje i njegov proizvod, pa se Uzvišeni kune: tj. Kur'an je sačuvan brižno u Knjizi, a nju mogu dodirivati samo čisti, kao što su plemeniti meleci pisari na zemaljskom nebu. Isto tako Allah u drugom ajetu poriče tvrdnju kafira Kurejšija pa kaže: "Kur'an ne donose šejtani..." I na kraju: zabranjeno je džunub osobi da dodiruje Mushaf prije no što se okupa, shodno onome što je navedeno u hadisu i ajetu, a Allah najbolje zna šta je najispravnije i najtačnije.

⁴ Znači da su umjesto riječi učili .

"**A Mi smo mu bliži od vas**", tj. s Našim melekima "**ali vi ne vidite**", tj. ne možete to shvatiti, kao što su i riječi Uzvišenog:

"...a kad nekom od vas smrt dođe, izaslanici Naši mu, bez oklijevanja, dušu uzmu." (6:61)

A riječi Uzvišenog: "**Zašto je onda, ako račun nećete polagati, ne povratite?**" Tj. dušu koja je došla do guše - povratite je na njeno mjesto u tijelo - ako mislite da račun nećete polagati. "**...Ako istinu govorite.**"

فَأَمَّا

إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٨٨﴾ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتُ نَعِيمٍ ﴿٨٩﴾ وَأَمَّا إِنْ
كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩٠﴾ فَسَلَامٌ لَكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩١﴾ وَأَمَّا
إِنْ كَانَ مِنَ الْمَكِيدِينَ الصَّالِينَ ﴿٩٢﴾ فَنَزْلٌ مِنْ حَمِيمٍ ﴿٩٣﴾ وَتَصْلِيَةٌ
بِحَمِيمٍ ﴿٩٤﴾ إِنَّ هَذَا لَهَوَّاقٌ يَقِينٌ ﴿٩٥﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾

"I ako bude jedan od onih koji su Allahu bliski - /88/ udobnost i opskrba lijepa i dženetske blagodati njemu! /89/ A ako bude jedan od onih koji su sa desne strane, /90/ pa, selam tebi od onih s desne sretno! /91/ A ako bude jedan od onih koji su poricali i u zabludi ostali, /92/ pa, ključalom vodom bit će ugošćen /93/ i u ognju pržen. /94/ Sama je istina, zbilja, sve ovo? /95/ zato slavi ime Gospodara svoga Veličanstvenog!" /96/

Ovo su tri stanja u koje ljudi mogu zapasti u vrijeme kada ispuštaju dušu, tako da mogu biti od onih koji su bliski Allahu, dž.š., ili od onih koji su na malo nižem stepenu - sretni, ili će, pak, biti od onih ljudi koji poriču Istinu, a to su zalutali sa Pravoga puta zbog nepoštivanja Allahovih naredbi. Zbog toga i kaže Uzvišeni: "**...pa, ako bude...**", tj. smrtnik "**jedan od onih koji su Allahu bliski**", a oni su ispunjavali obavezu i druga dobra djela, a odbacivali harame, mekruhe i takve slične stvari.

"Udobnost i opskrba lijepa i dženetske blagodati njemu", tj. užitek i blagodati, o čemu će ih obavijestiti meleci u vrijeme njihove smrti. Kao što se navodi u hadisu El-Berr'a (340) "Zaista će meleci rahmeta reći: 'O dobra dušo iz dobrog tijela u kojem si ti boravila, izidi i uputi se udobnostima i užicima i Gospodaru, Koji nije srdit.'" Riječ znači milost, opskrbu, radost i sreću.

"...I dženetske blagodati".

Imam Ahmed navodi od Imama Šafije, a ovaj od Imama Malika, ovaj od Zuhrije, on od Abdurrahmana ibn Keaba ibn Malika, ovaj od K'aba, a ovaj od Allahova Poslanika, s.a.v.s., koji kaže: (341) "Zaista, mu'minska je duša ptica koja jede slobodno sa dženetskog drveća sve dok je Allah, dž.š., ne vrati u

njeno tijelo na Dan proživljavanja." Ovaj isnad je jak, kao i tekst hadisa. A riječ ovdje znači "jede". Ebu Alije kaže: "Niko od onih koji budu bliski Allahu, dž.š., neće se razlikovati (međusobno) sve dok im se ne budu dale grane rejhana u Džennetu, a onda mu se uzme duša." U sahih hadisu kaže se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (342)

"Doista će duše šehida biti u voljima zelenih ptica koje će letiti u dženetskim baštama gdje žele. Potom će se sklanjati pod kandilje okačene o Aršu.."

"A ako bude jedan od onih s desne strane,"

tj. ako onaj koji je na samrti bude jedan od njih,

"pa selam tebi od onih s desne strane."

Ovo znači da će ih meleci time obveseliti, kao što Uzvišeni kaže: "**Doista onima koji govore: Gospodar naš je Allah, pa poslije budu ustrajni, silaze meleki: Ne bojte se i ne žalostite se, i radujte se Džennetu, koji vam je obećan.**" "**Mi smo zaštitnici vaši u životu na ovom svijetu, a i na onom; u njemu ćete imati sve ono što duše vaše zažele, i što god zatražite- imat ćete**", "**bit ćete počašćeni od Onoga Koji prašta i Koji je Milostiv.**" (41:31,32)

El-Buhari kaže da znači "**zagarantovano ti je**" da ćeš biti od onih s desne strane. Riječi

Uzvišenog:

"A ako bude jedan od onih koji su poricali i u zabludi ostali, pa ključalom vodom bit će ugošćeni." Tj. ako čovjek koji je na samrti bude od onih koji su poricali Istinu i koji su zalutali, "**bit će ugošćeni**"

"ključalom vodom." To je otopina koja topi ponutricu i kožu.

"I u ognju prženi". Tj. smještaj i boravište njegovog bit će u Vatri koja će ga okruživat sa svih strana.

Zatim kaže Uzvišeni: "**Sama je, istina, zbilja, sve ovo**", tj. nema sumnje u to, niti iko može izbjeći ovo, jer je to prava "**Zato hvali ime Gospodara svoga Veličanstvenog.**" Imam Ahmed navodi od Ukbe ibn Amira el-Džuheniya, koji kaže: (343) "Nakon što je bilo objavljeno Allahovom Poslaniku: , rekao je: 'Učite ovo kada budete na ruku'u', a kada je objavljen ajet:

Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Učite ovo kada činite sedždu.'" Ovako prenose i Ebu Davud i Ibn-Madže.

A Buharija navodi od Ebu-Hurejrea, koji kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (344) "Dvije su lahke riječi za izgovor, a teške i vrijedne na vagi, drage Milostivom. To su: "**Subhanallahi ve bihamdih, subhanallahil-azim.**" Ovo prenose i ostali sastavljači šest zbirki, osim Ebu-Davuda.

Ovo je kraj sažetog tefsira sure "El-Vaki'a",

***hvala Allahu, dž.š., a On čuva od
grijeha!***